

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

**АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА
ТА ШЛЯХИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка другого
(магістерського) рівня вищої освіти
Спеціальності 051 Економіка
ОПП Економіка 271М групи,
заочної форми навчання
Шмат Аеліта Олегівна
Керівник: д.е.н, проф. Ушкаренко
Ю.В.
Рецензент: директор ПП «Соболев
Д.П.»
Соболев Д.П.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ	
СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ЗНИЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО	
НАВАНТАЖЕННЯ.....	
	6
1.1 Підтримка пріоритетних напрямків економіки та створення умов для зниження податкового навантаження.....	6
1.2 Види амортизації та методи її нарахування.....	9
1.3 Етапи реформування законодавства в частині нарахування амортизації.....	15
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНОГО Й ВІТЧИЗНЯНОГО	
ДОСВІДУ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ	
ПРИСКОРЕНОЇ АМОРТИЗАЦІЇ.....	
	23
2.1 Досвід розвинених країн щодо впровадження політики прискореної амортизації.....	23
2.2 Проблеми запровадження політики прискореної амортизації в Україні.....	25
РОЗДІЛ 3. ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ЩОДО ВИБОРУ	
МЕТОДУ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ	
	33
3.1 Обрання методів амортизації, що будуть використовуватися на підприємстві.....	33
3.2 Проведення розрахунку амортизації усіх груп за прямолінійним методом.....	35
3.3 Проведення розрахунку амортизації з використання кумулятивного методу.....	38
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48
ДОДАТКИ.....	52

ВСТУП

Актуальність теми пов'язана з тим, що в умовах ринкової економіки важливішим із завдань підприємства є розвиток його основного капіталу. Основні засоби, нематеріальні активи та інші необоротні матеріальні активи, які входять до його складу, в процесі використання амортизуються і, внаслідок цього, формуються кошти для фінансування їхнього відтворення. Але цей процес не може відбуватися стихійно, а підлягає регулюванню шляхом формування та реалізації амортизаційної політики. Сьогодні досить актуальною є проблема щодо формування такої амортизаційної політики в Україні, яка б у межах загальнодержавного регламенту дала змогу кожному підприємству обирати найбільш сприятливий режим відтворення основного капіталу і успішно розвиватися всім галузям національної економіки.

Завдання щодо формування і реалізації амортизаційної політики на макро- та мікрорівнях систематично піднімають на сторінках наукових періодичних видань і в монографіях такі відомі вчені, як Борисенко З.Н., Бланк І.А., Виговська Н.Г., Веретеннікова І.І., Городянська Л.В., Голов С.Ф., Грінько А.П., Кірейцев Г.Г., Стадницький Ю.І., Орлов О.О., Фукс А.Е., Хомин П.Я., Чумаченко М.Г., Чалий І.Г., Шим'якіна Н.В., Яремко І.Й. та інші.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконувалась у відповідності до науково-дослідницької теми «Розроблення інтегрованої системи управління інтеграційними бізнес-процесами на підприємстві» - номер державної реєстрації 0120U101553 (в її межах автором розкрито основні проблеми формування ефективної амортизаційної політики на підприємствах України, можливість використання іноземного досвіду, висвітлені основні концепції амортизації, а також надана порівняльна характеристика методів амортизації, що використовуються в Україні).

Метою кваліфікаційної роботи є комплексне дослідження сучасного стану та перспектив вдосконалення амортизаційної політики України, її вплив на основні засоби, як перспективне джерело формування фінансових ресурсів підприємства, обґрунтування формування раціональної амортизаційної політики підприємства та її використання для забезпечення ефективного управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Для досягнення визначеної мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- провести аналіз чинного законодавства України стосовно питань формування амортизаційної політики;
- виявити особливості амортизації та ключові проблеми формування амортизаційної політики на підприємствах України;
- дослідити науково-методичні підходи до формування ефективної амортизаційної політики як на макро-, так і на мікрорівні в контексті фінансового забезпечення відтворення основних засобів;
- провести порівняльну характеристику різних методів амортизації, виявити переваги й недоліки кожного з методів;
- розробити рекомендації та пропозиції щодо вибору оптимального методу нарахування амортизації з урахуванням зарубіжного досвіду.

Об'єктом дослідження є процес вибору оптимального методу нарахування амортизації для підприємства.

Предметом дослідження є вивчення процесу формування амортизаційної політики в Україні, здійснення державного протекціонізму в частині пільгового оподаткування та спрямування коштів на інноваційне оновлення необоротних активів.

Методи дослідження. Теоретико-методичну базу дослідження становили загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Метод аналізу та синтезу застосовувались при розгляді ролі податків, як регулятора

економічних процесів. На етапі дослідження реформування законодавства та визначення умов, які не дозволили сформувати, а головне реалізувати гнучку амортизаційну політику, застосовані історичний та логічний методи (підходи).

Системний підхід, індукція і дедукція, графічний метод були застосовані при аналізі переваг і недоліків існуючих методів нарахування амортизації, аналіз досвіду розвинених країн щодо впровадження політики прискореної амортизації, визначені головні проблеми запровадження політики прискореної амортизації в Україні. На етапі формування висновків було застосовано системний підхід.

Наукова новизна одержаних результатів. Полягає в проведенні комплексної оцінки законодавчих актів з питань формування амортизаційної політики в Україні, виявлені неспроможності сформованої на теперішній час амортизаційної системи стимулювати підприємців до оновлення основних фондів, впровадження наукових розробок та новітніх технологій у виробництво.

Практичне значення одержаних результатів. Полягає в усвідомленні необхідності дослідження проблем запровадження політики прискореної амортизації в Україні, визначенні керівниками підприємств оптимальної моделі нарахування амортизації. Встановлено, що навіть не найдосконаліше податкове законодавство України створює певні механізми для оновлення основних фондів, але цей процес може бути ефективним лише за умови активізації інвестиційної діяльності, тобто створення сприятливого інвестиційного клімату в країні.

Апробація. Результати кваліфікаційної роботи апробовані на Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів» (м. Херсон, 17-18 листопада 2021 р.).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ЗНИЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ

1.1 Підтримка пріоритетних напрямків економіки та створення умов для зниження податкового навантаження

Збалансований розвиток економіки значною мірою залежить від наявного стимулюючого механізму податкового регулювання діяльності суб'єктів господарювання. Стабільна та ефективна податкова система, направлена на забезпечення оптимального податкового тиску, має значний потенціал для розвитку підприємництва.

Загальновідомо, що надмірне податкове навантаження є негативним фактором державної податкової політики, який відповідним чином впливає на розвиток економічних відносин у країні, стримує ділову активність суб'єктів господарювання, сповільнює зростання валового внутрішнього продукту.

Великого значення в умовах переходу економіки України до стадії економічного зростання та вирішення проблеми надмірного податкового навантаження набуває податкове регулювання. Воно повинно спрямовуватись на ефективне використання матеріальних і фінансових ресурсів, стимулювання інвестиційної і підприємницької діяльності. Особливої вагомості ці процеси набувають на макроекономічному рівні, коли держава повинна створювати сприятливий інвестиційний клімат, вирішувати проблеми структурного і соціального реформування, забезпечувати умови для сталого економічного зростання.

Логічно, що функція пільг полягає не тільки у збільшенні прибутку підприємства, що залишається у його розпорядженні, але й стимулювати до реінвестування прибутку та розширення обсягів

виробництва. Тому нагальним питанням залишається необхідність цільового використання вивільнених грошових ресурсів, наприклад, на розширення діяльності, на покращення технічних і якісних характеристик продукції, на оновлення основних засобів тощо.

Сьогодні досить актуальною є проблема щодо формування такої амортизаційної політики в Україні, яка б у межах загальнодержавного регламенту дала змогу кожному підприємству обирати найбільш сприятливий режим відтворення основного капіталу і успішно розвиватися всім галузям національної економіки.

Роль податків, як регулятора економічних процесів, постійно зростає в національних економіках. Держава, маніпулюючи податковими важелями, має змогу стимулювати чи обмежувати розвиток окремих суб'єктів господарювання, видів діяльності, галузей, регіонів тощо.

Державне податкове регулювання є найскладнішою частиною загальної системи податкових правовідносин, тому що воно стикається з інтересами не тільки бюджету, а й платників податків. Мета, завдання та зміст податкового регулювання визначаються регулюючою функцією податків, бо цей процес впливає не тільки на стан податкової політики, а й на економічний стан держави. Значення цього складного елемента податкового менеджменту зростає ще й у зв'язку з тим, що він дає змогу зменшити суперечності з фіскальною функцією податків на базі збільшення податкових надходжень до бюджету завдяки розширенню бази оподаткування шляхом впливу на різні сфери господарювання та економіку в цілому.

Найефективнішим напрямом державного податкового регулювання є надання пільг. Податкові пільги дозволяють цілеспрямовано впливати на економічну поведінку платників податків та підтримувати пріоритетні напрямки господарювання.

В статті 30 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) визначено що таке податкова пільга, підстави для надання податкової пільги та шляхи її надання.

«Податкова пільга - передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав, визначених пунктом 30.2 цієї статті (п.30.1 ПКУ)» [31].

«Податкова пільга надається шляхом (п.30.9 ПКУ):

- а) податкового вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до нарахування податку та збору;
- б) зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору;
- в) встановлення зниженої ставки податку та збору;
- г) звільнення від сплати податку та збору» [31].

В той же час, згідно зі статтею 30 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (далі П(С)БО 7) «суму нарахованої амортизації всі підприємства відображають збільшенням суми витрат підприємства і зносу основних засобів» [33].

З позиції ПКУ амортизацію можна вважати звільнення від оподаткування частини прибутку на суму розрахованої амортизації. Таким чином, підприємство «економить» на податку на прибуток, оскільки із зростанням суми амортизації зменшується прибуток підприємства. Таку економію, ще називають «податковим щитом підприємства».

Отже, на законодавчому рівні амортизація вважається інструментом для розрахунку компенсації втраченої частини вартості основних засобів.

З іншого боку процес амортизації є інструментом, «ефективне використання якого може дозволити повернути фінансові потоки таким

чином, щоб амортизаційні відрахування направлялися на інвестиції в основний капітал», [37] на впровадження нових технологій та сучасних зразків виробничого обладнання. Фактично, це частина доходів, зарезервованих для інвестиційних цілей з метою відновлення активу у майбутньому.

1.2 Види амортизації та методи її нарахування

На початку розгляду питання доцільним буде визначитися з основними поняттями і термінами, якими будемо оперувати в подальшому. Перше і основне, дати визначення терміну амортизація. Слід зазначити, що даний термін може бути вживаний в ряді різних галузей, що обумовлює значну кількість його трактувань. При цьому, однією з проблем є той факт, що навіть серед визнаних економістів немає єдиних поглядів на сутність амортизації та її ролі в механізмі відтворення основних засобів.

Ряд вчених вважають, що під амортизацією слід вважати поступове перенесення вартості основних виробничих фондів у міру їх зносу на продукцію, що виготовляється, та використання цієї вартості для їх наступного відтворення.

Хендріксен Е.С., Ван-Бреда М.Ф. амортизацію розуміють, як раціональний і системний розподіл вартості активу на весь строк його служби, а Вишненський В., Липницький Д. доповнюють, що такий розподіл здійснюється з метою компенсації витрат на придбання активу [11].

В зарубіжній практиці прийнято використовувати термін «амортизація», коли йдеться про амортизацію нематеріальних активів, а термін «знос», якщо йдеться про амортизацію основних засобів. В Україні термін «амортизація» застосовують як в обліку основних засобів, так і в обліку нематеріальних активів [11].

Таким чином, амортизація – це дуже складне економічне явище, яке об'єднує в собі особливості витрат виробництва і джерел коштів, процесу руху вартості і важеля управління відтворенням, відшкодування зношених і нагромадження нових засобів праці. Амортизація є багатоаспектною категорією. У зв'язку з цим можна говорити про обліковий, економічний та фінансовий аспекти амортизації. Проте різні аспекти розуміють різні підходи до її визначення і трактування.

В теоретичних викладках, наявність різноманітних поглядів є позитивним аспектом, який веде до розвитку економічної науки, але це абсолютно неприйнятно, коли йдеться про складання звітності. Тому ідентифікуємо поняття «амортизація» відповідно до національного законодавства та розберемося з її видами і порядком нарахування. Відповідно до підпункту 14.1.3 ПКУ, «амортизація – систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, що амортизується протягом строку їх корисного використання (експлуатації)» [31].

Відповідно до підпункту 14.1.138 ПКУ (з урахуванням змін, внесених Законами № 655-VIII від 17.07.2015, № 466-IX від 16.01.2020), «основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)» [31].

Поняття нематеріальних активів (підпункт 14.1.120 пункту 14.1 статті 14), було виключено з ПКУ на підставі Закону № 1797-VIII від 21.12.2016.

Податковим кодексом визначені такі основні моменти, як: порядок нарахування амортизації, що не підлягає амортизації та мінімальні строки амортизації ОЗ:

- п. 138.3.1. ПКУ «Розрахунок амортизації основних засобів та нематеріальних активів здійснюється відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності з урахуванням обмежень, встановлених підпунктом 14.1.138 пункту 14.1 статті 14 розділу I цього Кодексу, підпунктами 138.3.2-138.3.4 цього пункту. При такому розрахунку застосовуються методи нарахування амортизації, передбачені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку» [31].

- п.138.3.2. ПКУ «Не підлягають амортизації та проводяться за рахунок відповідних джерел:

- вартість гудвілу;
- витрати на придбання/самостійне виготовлення невиробничих основних засобів, невиробничих нематеріальних активів;
- на ремонт, реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення невиробничих основних засобів, невиробничих нематеріальних активів» [31].

- п.138.3.3 ПКУ «Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів» [31]: виділено 16 груп зі строками від 2-х до 20-ти років. Мінімально допустимі строки корисного використання приведені у табл. 1.2.

Таблиця 1.1

Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів

№ групи	Основні засоби та інші необоротні активи	Мінімальні строки корисного використання, роки
Група 1	Земельні ділянки	-
Група 2	Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
Група 3	Будівлі	20
	Споруди	15
	Передавальні пристрої	10
Група 4	Машини та обладнання	5
	Електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони, мікрофони і рації, вартість яких перевищує 20000 гривень	2
Група 5	Транспортні засоби	5
Група 6	Інструменти, прилади, інвентар, меблі	4
Група 7	Тварини	6
Група 8	Багаторічні насадження	10
Група 9	Інші основні засоби	12
Група 10	Бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України	-
Група 11	Малоцінні необоротні матеріальні активи	-
Група 12	Тимчасові (нетитульні) споруди	5
Група 13	Природні ресурси	-
Група 14	Інвентарна тара	6
Група 15	Предмети прокату	5
Група 16	Довгострокові біологічні активи	7

Джерело: складено автором на основі [31].

Безпосередньо механізм нарахування амортизації встановлюється Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (далі П(С)БО 7).

В пункті 4 П(С)БО 7 визначаються (розкривається) зміст основних понять (термінів) які стосуються нарахування амортизації:

«Амортизація являє собою систематичний розподіл вартості, що амортизується, необоротних активів протягом строку їх експлуатації (корисного використання).

- Вартість, що амортизується, представляє собою первісну або переоцінену вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

- Знос основних засобів – це сума амортизації об'єкта основних засобів з початку його корисного використання.

- Ліквідаційну вартість визначають як загальну суму всіх коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

- Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

- Строк корисного використання (експлуатації) – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг)» [31].

Ліквідаційну вартість і строк корисного використання підприємство встановлює самостійно.

При визначенні строку корисного використання основних засобів, враховують:

- період, протягом якого потужність об'єкту буде задовольняти вимоги виробництва;
- період, протягом якого рівень фізичного і морального зносу дозволить випускати конкурентоспроможну продукцію;
- інші обмеження щодо строків використання (заборони на експлуатацію машин, викиди CO₂ яких перевищують певні норми, тощо).

При цьому П(С)БО 7 не встановлює конкретні строки корисного використання ОЗ. Підприємствам дозволяється використовувати мінімально допустимі строки, які встановлені ПКУ «(крім випадку, коли застосовується виробничий метод амортизації) (п. 26 П(С)БО 7)» [31].

Амортизація в бухгалтерському обліку нараховують на усі об'єкти ОЗ, незалежно від цілей використання:

- господарські цілі (виробничої) діяльності підприємства;
- невиробничі цілях, а також незалежно від способу сформування вартість, що амортизується: новопридбаний об'єкт, об'єкт отримано безоплатно, об'єкт пройшов переоцінку. Амортизація нараховується щомісячно, протягом усього терміну корисного використання.

Згідно з(п. 29 П(С)БО 7 нараховування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт ОЗ став придатним для корисного використання (введений в експлуатацію). У випадку, коли застосовується виробничий метод - то з дати, наступної за датою, на яку об'єкт ОЗ став придатним для корисного використання.

На період переведення об'єктів ОЗ на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання, консервацію нарахування амортизації тимчасово призупиняється.

Як і у випадку початку нарахування, амортизацію припиняють нараховувати з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта ОЗ, а при використанні виробничого методу - з дати, наступної за датою виведення з експлуатації [20].

Посилаючись на п. 26 П(С)БО 7 підприємство може самостійно обрати один з п'яти методів нарахування амортизації. Особливості кожного з методів наведено у Додатку А.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості є суто українською розробкою і немає аналогів у світі. В усьому світі прискореними вважаються 2 методи: зменшення залишку та кумулятивний.

Кумулятивний метод належить до прискорених методів нарахування амортизації. За своєю сутністю він подібний до методу зменшення залишкової вартості, і відрізняється лише процедурою обчислення.

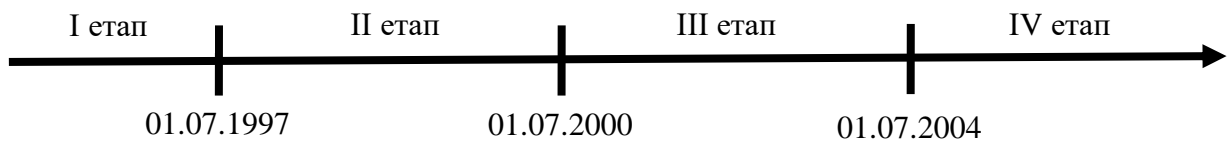
Виробничий метод, який також називається методом суми одиниць продукції, найчастіше застосовують тоді, коли знос активу безпосередньо пов'язаний з частотою його використання.

Метод, або методи, амортизації для різних груп, підприємство обирає самостійно. Підприємство може встановити один метод амортизації для всіх ОЗ або передбачити пооб'єктне установлення методу амортизації. Обраний метод (методи) амортизації закріплює в наказі про облікову політику підприємства.

1.3 Етапи реформування законодавства в частині нарахування амортизації

Амортизаційна політика держави - це державне керування процесом розробки норм і правил нарахування амортизації, установлення порядку використання амортизаційного фонду.

В ряді робіт економісти виділяють чотири етапи (рис.1.1) розвитку амортизаційної політики в Україні.

Рис. 1.1 Етапи розвитку амортизаційної політики в Україні

Джерело: складено автором на основі [24, с.61].

На кожному з етапів амортизаційні відрахування визначалися різними способами, особливості яких наведено у табл.1.2.

Таблиця 1.2

Визначення амортизаційних відрахувань на різних етапах реформування законодавства в частині нарахування амортизації

Етап	Визначення амортизаційних відрахувань
1	2
I етап	«До 1.07.97 амортизаційні відрахування визначалися від середньої первісної вартості основних фондів, незалежно від того перебувають вони в експлуатації, ремонті або простоюють, по встановлених нормах амортизації залежно від галузевої приналежності об'єктів основних фондів й умов їхньої експлуатації» [88, с.].
II етап	«З 1.07.97 року, після введення податкового обліку, істотно змінилася амортизаційна політика підприємства. Тепер під амортизацією основних фондів, які використовуються для власного виробництва, розуміється поступове відшкодування витрат власника на придбання й введення їх в експлуатацію, а також поліпшення» [24, с.90].
III етап	«З 1.01.99 р. відповідно до Закону України від 29.12.98 р. №371 XIV, внесена зміна, відповідно до якої, для підприємств різних форм власності встановлюються обов'язкові відрахування в розмірі 20-10% (у різні періоди діяльності) амортизації в державний бюджет для реалізації заходів щодо структурної перебудови економіки. У цьому випадку у підприємств підвищується сума використовуваних амортизаційних відрахувань для відтворення основних фондів до 80-90% замість 60-70% до прийняття цього закону» [24, с.91].

1	2
IV етап	«З 01.07.2004 р. на підставі Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», зі змінами, внесеними Законом України від 01.07.04 р. №1957-IV підвищуються щоквартальні норми амортизації кожної із груп основних фондів у розрахунку на податковий квартал: у групі 1 з 1,25% до 2%; у групі 2 з 6,25% до 10 %; у групі 3 з 3,75% до 6%; у групі 4 – 15%. Установлені нові норми амортизації, в остаточному підсумку, підвищуються на основні фонди, що вводяться тільки з 2004 року більш ніж в 2 рази» [24, с.93].

Джерело: складено автором на основі [24, с.88-93].

На першому етапі «з 1991 року з метою прискорення науково-технічного прогресу були впроваджені норми амортизаційних відрахувань тільки на повне відновлення основних фондів. Ці норми амортизації були встановлені по видах основних фондів відповідних галузей економіки, їхній розмір визначався нормативним терміном служби окремих об'єктів, що розраховувався залежно від таких технічних й економічних факторів як:

- термін фізичної довговічності (служби) основних фондів, обумовлений їх техніко-конструктивними й технічними особливостями;
- умови експлуатації;
- моральний знос основних фондів й у зв'язку із цим недоцільність їхньої подальшої експлуатації й необхідність заміни;
- наявність у галузі ресурсів для забезпечення заміни фізично й морально застарілого обладнання;
- економічна ефективність збільшення термінів служби засобів праці шляхом зміни норм амортизації» [24, с.89].

При встановленні нормативного терміну служби об'єктів основних фондів особлива увага відводилася моральному зносу другої форми, що «проявлялося або в скороченні амортизаційного періоду їхньої експлуатації, або в модернізації застарілого обладнання.

Нормативний термін служби основних фондів був жорстко пов'язаний з нормою амортизаційних відрахувань на повне відновлення:

$$t_{\text{слн}} = \frac{100}{\text{Нав}}, \text{ де:} \quad (1.1)$$

- $t_{\text{слн}}$ - нормативний термін служби основних фондів;
- Нав - норма амортизаційних відрахувань на повне відновлення.

При цьому нормативні терміни служби основних фондів були приблизно на третину менше діючих, що обумовило встановлення більше високих норм амортизації на повне відновлення основних фондів. При цьому по машинах, устаткуванню й транспортним засобам нарахування амортизації припинялося після закінчення нормативного строку їхньої служби за умови повного перенесення всієї вартості основних фондів на собівартість продукції» [24, с.89].

Нарахування амортизації до 01.07.97 від первісної вартості основних фондів забезпечувало рівномірне накопичення суми амортизаційних відрахувань по так названому лінійному методу. «Це було для підприємства простим засобом стабільно планувати власні інвестиційні ресурси на відновлення й модернізацію фондів відповідно до перспектив технічного прогресу в розвитку галузі» [24, с.90].

На другому етапі «відповідно до Закону про прибуток амортизації підлягали основні фонди, придбані й уведені підприємством в експлуатацію за рахунок інвестицій і самостійно виготовлені для власних виробничих потреб, витрати на проведення всіх видів ремонту, реконструкцію, модернізацію й інші напрямки по поліпшенню основних фондів за винятком коштів, що відносяться до валових витрат в сумі, яка не перевищує 5% сукупної балансової вартості груп основних фондів на початок звітного періоду» [24, с.90].

«На відміну від попереднього етапу амортизація не нараховувалась на придбані основні фонди, які підлягають подальшому

продажу або використанню на комплектуючі інших основних фондів, і отримані основні фонди, які перебувають на консервації.

Відповідно до Закону про прибуток у податковому обліку були встановлені річні норми амортизації по групах основних коштів: група 1 – 5%, група 2 – 25%, група 3 – 15%. Загальні амортизаційні відрахування визначалися по формулі:

$$A = \sum \frac{N_{a_i} \times \Phi_{б_i}}{100}, \text{ де:} \quad (1.2)$$

- N_{a_i} - норма амортизації в і-й групі основних фондів;
- $\Phi_{б_i}$ - балансова (залишкова) вартість основних фондів в і-й групі;
- і - група основних засобів» [24, с.90].

«Тобто, установлене нарахування амортизаційних відрахувань по методу «Зменшення залишкової вартості» без права зміни норм амортизації.

Даний метод не давав можливість накопичувати суму коштів, що з урахуванням технічного прогресу згодом зможе бути використана на відновлення застарілих основних фондів, тому що сума амортизації з кожним роком зменшується, а термін служби для всіх видів обладнання (за винятком першої групи основних фондів для яких установлена залишкова вартість, при якій вони можуть бути списані) розтягується нескінченно. Такий порядок нарахування амортизації скорочував власні можливості підприємств по плануванню відновлення основних фондів і розвитку підприємства. До того ж, якщо підприємство-власник приймало самостійно рішення про ліквідацію якого-небудь об'єкта основних фондів у зв'язку з його моральним старінням, то його вартість покривалася за рахунок власних коштів. Мало того, підприємство повинне було заплатити податок на додану вартість на суму відшкодування ліквідаційної вартості» [24, с.91].

«Протягом 1997 й 1998 років при розрахунку амортизаційних відрахувань й їхньому обліку при визначенні оподаткованого прибутку використалися понижуючі коефіцієнти 0,7 й 0,6. Використання цих коефіцієнтів штучно занижувало величину амортизаційних відрахувань, а, отже, збільшувало величину оподаткованого прибутку, і тим самим відрахування у вигляді податку на прибуток у бюджет. Цей спосіб законодавчого руху сум амортизації, що є одним з важливих джерел відтворення основних фондів, значною мірою знизив потенційні можливості підприємства по самофінансуванню» [24, с.91].

На третьому етапі «з уведенням Закону про прибуток амортизаційні відрахування виділені в окремий елемент, що враховується при визначенні оподаткованого прибутку:

$$\Pi_{оп} = ВД - ВВ - А_{по}, \text{ де:} \quad (1.3)$$

- Д – валові доходи підприємства;
- ВВ – валові витрати підприємства;
- $A_{по}$ – амортизаційні відрахування, розраховані по нормах амортизації, установлені Законом про прибуток.

Крім того, в експлуатаційні витрати (Е) підприємства, які враховуються при визначенні загального прибутку, амортизаційні відрахування включаються як стаття витрат, необхідна для поліпшення основних фондів, а саме:

$$E = \Phi_{ЗП} + N_{\Phi_{ЗП}} + A + \Phi_{пол} + E_{ін}, \text{ де:} \quad (1.4)$$

- $\Phi_{ЗП}$ - витрати на оплату праці;
- $N_{\Phi_{ЗП}}$ - нарахування на заробітну плату;
- А - амортизаційні відрахування, визначені по нормах обраного методу;
- $\Phi_{пол}$ - витрати на поліпшення основних фондів (у тому числі в розмірі 5% від балансової вартості основних фондів у валові витрати);
- $E_{ін}$ - інші витрати підприємства.

Використання методу зменшення залишкової вартості привело до того, що підприємства, дотримуючись Закону про прибуток і не бажаючи ускладнювати процес по обліку амортизації, а також визначенню собівартості продукції й оподаткованого прибутку свідомо йшли на політику заниження необхідних для інвестиційної діяльності амортизаційних відрахувань» [24, с.92].

На четвертому етапі «виділяється нова група основних фондів, пов'язаних із прискореним процесом впровадження інформаційних технологій для забезпечення більше ефективної інвестиційної й виробничої діяльності підприємства. Кошти на поліпшення основних фондів, що включаються у валові витрати, підприємство має можливість збільшити з 5% до 10% від їхньої балансової вартості» [24, с.93].

Від 16.01.20 р. вийшов закон № 466-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення адміністрування податків, усунення технічних і логічних неув'язок у податковому законодавстві» (далі – Закон № 466).

Для визнання об'єктів ОЗ збільшено їх первісну вартість з 6 000 грн до 20 000 грн. Данна зміна внесена до пп. 14.1.138 ПКУ. Застосовуватись новий критерій буде до об'єктів, які вводитимуться в експлуатацію з дати набуття чинності Закону № 466 23.05.20 р. Об'єкти ОЗ, які були введені в експлуатацію до набуття чинності Закону № 466, продовжують вважатися ОЗ і при нижчій вартості.

Згідно з оновленим пп. 138.3.1 ПКУ «податкова амортизація не нараховується за ті періоди, протягом яких об'єкти ОЗ не експлуатувалися (не використовувалися) у господарстві платника у зв'язку з їх модернізацією, добудовою, дообладнанням, реконструкцією і консервацією» [31]. Це стосується також платників, які ведуть бухоблік згідно з МСФЗ.

З пп. 138.3.1 ПКУ виключена норма, що забороняла застосування виробничого методу амортизації для певних груп

(об'єктів). З набуттям чинності Закону № 466 даний метод може бути застосований до об'єктів ОЗ, які:

- введені в експлуатацію після набуття чинності Закону № 466;
- уже були в експлуатації і на які амортизація нараховувалась іншим методом.

Розширений перелік груп ОЗ, до яких може бути застосований метод прискореної амортизація. До переліку увійшли:

- група 3 (передавальні пристрої);
- група 4 (машини та обладнання);
- група 5 (транспортні засоби)
- група 9 (інші ОЗ).

Також скасована вимога щодо розрахунку прискореної амортизації виключно прямолінійним методом та скасована залежність мінімальних строків прискореної амортизації від строків і методів, які встановлені ПКУ.

Таким чином, ми бачимо, що на кожному з етапів амортизаційні відрахування визначалися різними способами. Прослідковується динаміка розвитку законодавства, направлена на зменшення податкового навантаження та створення умов для застосування прискореної амортизації на підприємствах.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНОГО Й ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ ПРИСКОРЕНОЇ АМОРТИЗАЦІЇ

2.1 Досвід розвинених країн щодо впровадження політики прискореної амортизації

Вперше прискорена амортизація була використана в США у 1940 році для деяких галузей промисловості й показала високу ефективність у стимулюванні інвестицій і відновленні виробництва. Під час економічної кризи 1970–1975 років, стабілізуючу роль зіграла нова амортизаційна політика, що знайшла своє втілення в системі інтервальних термінів служби (система АДР).

Система АДР передбачала:

- скорочення кількості норм амортизації;
- наданні підприємствами права вибору норм, в межах встановленого інтервалу з конкретної групи засобів праці;
- розширення масштабів прискореної амортизації;
- нарахування амортизації на капітальний ремонт засобів праці.

Система АДР без змін проіснувала з 1971 до 1981 року. У перші два роки після її введення спостерігався справжній інвестиційний бум. Був зареєстрований щорічний приріст інвестицій у порівнянних цінах у розмірі 8–10%.

У 1986 році податкове законодавство було переглянуто, щоб сповільнити швидкість списання вартості активів. Нова система передбачає вісім класів активів, значно більший період відшкодування вартості деяких активів та діє дотепер.

Прискорену амортизацію більше 50 років успішно використовують у Франції.

У табл. 2.1 розглянемо методи амортизації декількох країн.

Таблиця 2.1

Методи амортизації, що застосуються в інших країнах

Країна	Методи амортизації
Польща	Амортизація нараховується за певною схемою з використанням терміну та коефіцієнтів для конкретних груп основних засобів.
Португалія	Використовується лінійний метод, метод зменшеного залишку, метод подвоєних амортизаційних відрахувань та метод прискореної амортизації за певними активами.
Німеччина	Не передбачено конкретних єдиних методів амортизації.
Франція	Використовується переважно прямолінійний метод, але ліквідаційна вартість при цьому не зазначається.
Японія	Використовується метод зменшення вартості.
Данія	Використовується прямолінійний метод.
Чехія	Розрізняє амортизацію двох видів: податкову і бухгалтерську.
Таїланд	Амортизації розраховуються на підставі витрат на придбання і використовуються або рівномірно або прискорено.
Швеція	Норми амортизаційних відрахувань для цілей оподаткування зазвичай збігаються з нормами бухгалтерської амортизації.
Швейцарія	Можна використовувати такі методи, як рівномірна амортизація і метод зменшення залишку

Джерело: власне дослідження.

На сьогоднішній день метод прискореної амортизації використовується практично в усіх західних країнах. При цьому слід відзначити, що амортизація переважно розглядається з точки зору оподаткування та визначається як спосіб повернення підприємству фінансових ресурсів, вкладених в розвиток і оновлення основних засобів. Широке застосування прискореної амортизації, веде до завищення об'ємів амортизаційних відрахувань в порівнянні з фактичним зносом майна. Це дозволяє активізувати стимулюючий потенціал податку на прибуток, оскільки збільшення амортизаційних

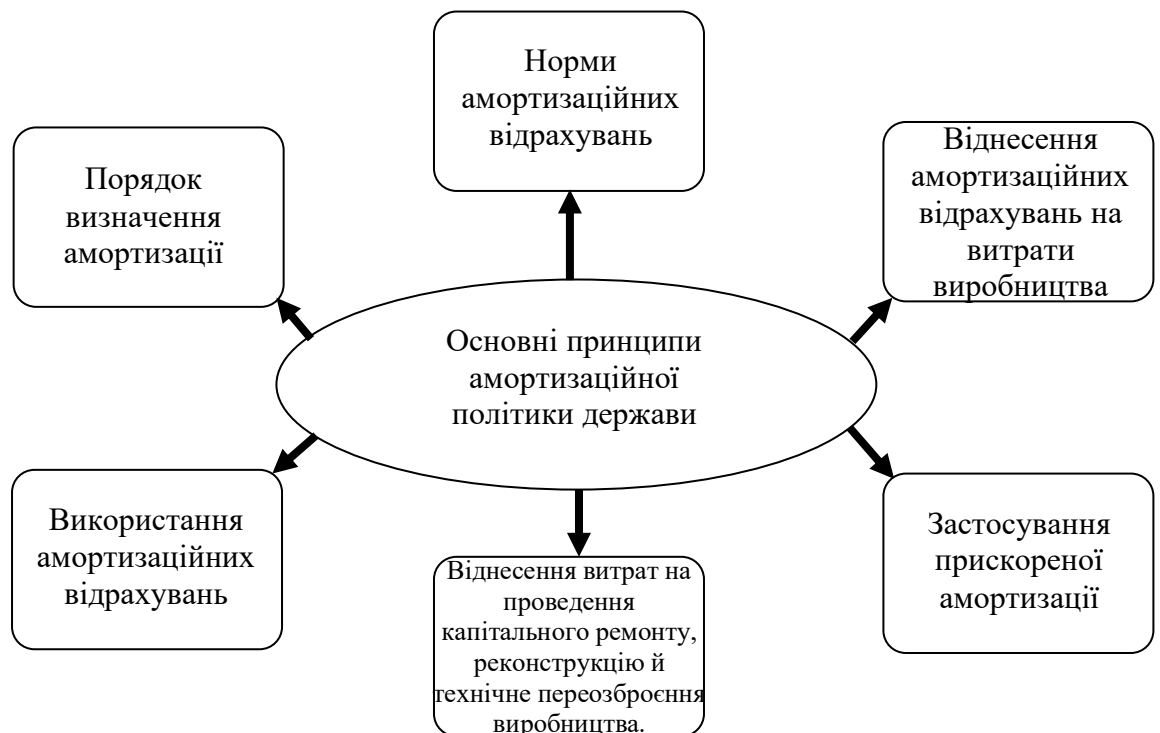

відрахувань веде до зниження податкових платежів і збільшення власних фінансових ресурсів.

2.2 Проблеми запровадження політики прискореної амортизації в Україні

Перш за все дамо визначення амортизаційної політики держави. Під цим поняттям розуміють державне керування процесом розробки норм і правил нарахування амортизації, установлення порядку використання амортизаційного фонду.

Виходячи з визначення можна зрозуміти, що головну регулюючу роль в процесі встановлення амортизаційної політики відіграє держава, визначаючи її основні принципи, що відображені на рис. 2.1.

Рис. 2.1 Основні принципи амортизаційної політики держави

Джерело: складено автором на основі [24, с.148-149].

Конкретна система амортизаційних списань відображає певні економічні закономірності і фактично є результатом балансування економічних інтересів держави і підприємства.

На основі амортизаційної політики держави підприємства формують і реалізують власну амортизаційну політику. На кожному етапі реалізації амортизаційної політики перед ними стоять конкретні завдання, які окрім основного завдання – формування амортизаційних коштів для відшкодування зносу основного капіталу – можуть вміщувати й такі, як мінімізація податкових платежів або короткострокове поповнення обігових коштів.

Формуючи амортизаційну політику стосовно активної частини основного капіталу, до якого належать машини та устаткування, транспортні засоби, інструменти, виробничий інвентар тощо, слід враховувати, що амортизаційні відрахування безпосередньо впливають на величину собівартості продукції підприємства та, відповідно, на його прибуток. Тобто інтенсифікація амортизації активної частини основного капіталу має безпосередній вплив на зростання собівартості виготовленої продукції, що дозволяє накопичувати власні кошти для фінансування інвестиційної діяльності.

Об'єкти пасивної частини капіталу, хоча і не беруть безпосередньої участі у процесі виробництва продукції – теж підлягають амортизації і відповідно впливають на собівартість продукції у складі непрямих витрат. З цієї причини необхідно враховувати їх вплив на рентабельність продукції і розглядати окремо амортизаційну політику відносно цього майна.

Здійснюючи амортизаційну політику щодо основного капіталу, необхідно виокремити ту його частину, яка належить допоміжним підрозділам підприємства. При цьому, потрібно враховувати, що інтенсивність його використання, є зазвичай, нижчою, а терміни служби – більш тривалими. При формуванні амортизаційної політики не слід забувати і про тимчасово незадіяне майно, яке піддається фізичному і моральному старінню. На його вартість доцільно нараховувати

амортизаційні відрахування в розмірах, які повинні забезпечити фінансування витрат, щодо наступного впровадження їх в експлуатацію.

Специфічними особливостями амортизаційної політики відносно нематеріальних активів є необхідність врахування відносно нетривалого періоду їхнього використання у зв'язку з моральним старінням. Це забезпечить формування інвестиційних ресурсів для фінансування науково-технічних досліджень, придбання прав на використання патентів, сучасних програмних продуктів та інших нематеріальних активів.

Обираючи для використання методи нарахування амортизації, необхідно враховувати, що амортизаційна політика може бути активною, помірною та інтегральною.

Активна амортизаційна політика передбачає застосування методів прискореної амортизації до яких належать методи зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивний. Всі вони є прискореними і тому передбачають набагато більші суми амортизації в перші роки експлуатації об'єктів, що створює передумови для інтенсивного оновлення устаткування за рахунок своєчасної заміни на більш ефективне і сприяє стимулюванню науково-технічного прогресу. Однак, з іншого боку, це призводить до збільшення собівартості продукції в перші роки експлуатації устаткування, і як наслідок, до зменшення величини прибутку.

При здійсненні помірної амортизаційної політики використовуються методи пропорційного нарахування амортизації. До яких належать: прямолінійний метод, який передбачає рівномірне погашення вартості амортизаційних об'єктів, тобто нараховуються і переносяться на собівартість продукції однакові суми протягом всього терміну експлуатації; виробничий метод, коли амортизація нараховується як безпосередній результат експлуатації об'єкта.

Інтегральна амортизаційна політика передбачає поєднання різних методів амортизації для окремих груп активів. Так, для будинків та споруд використовують прямолінійний метод нарахування амортизації, оскільки обсяги виробництва не мають безпосереднього впливу на інтенсивність їх використання. Для машин та обладнання, за допомогою яких виробляється продукція, використовують виробничий метод амортизації. Метод прискореного зменшення залишкової вартості використовують для електронно-обчислюваних машин та оргтехніки, які піддаються швидкому моральному старінню.

Як ми розглядали раніше, ПКУ передбачає групи основних засобів і методи, які можуть бути застосовані при нарахуванні амортизації для кожної групи.

Амортизаційна політика підприємства також повинна враховувати необхідність відтворення основного капіталу, який у процесі господарської діяльності проходить три стадії.

На першій стадії кругообігу відбувається його продуктивне використання та, відповідно, нарахування амортизаційних відрахувань. На цій стадії об'єкти основного капіталу в процесі експлуатації зношуються, що є підставою для списання суми амортизаційних відрахувань на витрати, в результаті чого втрачається їх споживча вартість.

На другій стадії кругообігу основного капіталу відбувається його перетворення з продуктивної форми на грошові кошти шляхом нарахування амортизації.

На третій стадії кругообігу основного капіталу в процесі виробництва відбувається відтворення частини його споживчої вартості. Цей процес здійснюється шляхом заміни зношених засобів праці на нові за рахунок амортизаційних коштів.

При цьому за простого відтворення у кожному наступному циклі відбувається заміна об'єктів основного капіталу у попередніх обсягах та ідентичної якості. За розширеного відтворення кожного наступного циклу здійснюється кількісне і якісне зростання основного капіталу. Джерелом фінансування таких змін може бути не тільки амортизація, а також прибуток та інші кошти.

При формуванні оптимальної амортизаційної політики підприємства потрібно також враховувати її взаємозв'язок з його податковою політикою. Адже застосування методів активної амортизації хоч і дозволяє накопичувати амортизаційні кошти в більших обсягах, але разом з цим зменшує податкові надходження до бюджету держави. Як наслідок виникають суперечності інтересів держави та підприємства.

Формуючи амортизаційну політику, необхідно враховувати її вплив на інвестиційну діяльність підприємства. Оскільки фінансові бюджети з капітального інвестування складають як на поточний (один рік), так і середньостроковий (два-три роки) та перспективний (понад трьох років) періоди, то за такими ж часовими періодами необхідно формувати й амортизаційні кошти. Це, у свою чергу, викликає необхідність корегування у відповідних планових періодах як передбачуваних термінів використання об'єктів необоротних активів, так і заміни методів амортизації. Тобто при необхідності збільшити амортизаційні кошти у відповідному плановому періоді, можна знизити терміни використання необоротних активів. Аналогічного результату досягають і при запровадженні методів прискореної амортизації.

Як завищення так і зниження норм амортизації мають свої переваги і недоліки, які буде розглянуто у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

**Переваги й недоліки, що спостерігаються при завищеній та
заниженій нормі амортизації**

При завищеній нормі амортизації:	
Переваги:	Недоліки:
Прискорення повернення авансованого капіталу	Штучне заниження життєвого циклу і амортизаційного періоду
Прискорення оборотності капіталу	Недовикористання засобів праці
Збільшення чистого грошового потоку	Ріст собівартості продукції
Збільшення суми щорічної амортизації	Зменшення прибутку
Створення можливості формування резервного фонду для розширеного відтворювання засобів праці	Зменшення суми дивідендів
	Зменшення надходжень до бюджету
Ослаблення впливу морального зносу	Ускладнення бухгалтерського обліку
Створення можливості прискореного оновлення засобів праці	Неможливість достовірного обґрунтування ефективності впровадження нової техніки
При заниженій нормі амортизації:	
Переваги:	Недоліки:
Повне використання технічних можливостей засобів праці	Уповільнення оборотності авансованого капіталу
Зменшення сукупних витрат на розширене відтворювання засобів праці	Ризик недоамортизації засобів праці
Зниження собівартості продукції	Посилення впливу морального зносу
Збільшення прибутку	Зниження чистого грошового потоку
Збільшення суми дивідендів	Зниження можливості формування резервного фонду для відтворення засобів праці
Збільшення надходжень до бюджету	

Джерело: складено автором на основі [24, с.302-305].

«Порівняльний аналіз вказує на те, що завищення норм має більше переваг» [24, с.305] ніж заниження норм амортизації. На даному етапі ми можемо сформулювати основну проблему впровадження

політики прискореної амортизації, яку я б назвала, парадокс «по-українськи».

Отже:

1. Цей метод має стати джерелом надходжень на придбання сучасного обладнання та матеріалів, а також розширення експорту товарів. Особливо це актуально в тих випадках, якщо необхідне масштабне оновлення застарілої техніки.

2. Застосовуючи методи прискореної амортизації можна набагато швидше, ніж передбачено нормами, списувати вартість капітального фонду. Вкладення фінансів в модернізацію ОЗ надає підприємству право на відстрочення сплати податків та зборів. Отже застосування прискореної амортизації повинно стимулювати приплив інвестицій.

3. Сума амортизаційних відрахувань не включається в прибуток компанії. Отже прибуток компанії зменшується, у разі застосування прискореної амортизації, але зменшуються й податкові зобов'язання.

Лише після того як вартість активів буде амортизована в повному обсязі, прибуток організації збільшиться, що приведе до, підвищиться сума податків. Теоретично, на цей час підприємство повинно мати певні суми, які знов можна вкласти в оновлення ОЗ.

Коментуючи викладене вище констатуємо:

1. Переважній більшості підприємств України вкрай необхідна масова заміна старої техніки. Але фактичний знос ОЗ такий, що провести їх модернізацію використовуючи власні ресурси не можливо. А, навіть короточасне зростання собівартості і зменшення прибутку для підприємства, яке перебуває на межі рентабельності, може загрожувати збанкрутуванням.

2. Метод прискореної амортизації доцільний для нововведених основних засобів, оскільки найбільшою мірою стимулює оновлення виробництва та формування внутрішнього інвестиційного ресурсу господарства. Знов таки, значний знос ОЗ не дозволить сформувати

достатній внутрішній інвестиційний ресурс, а значить для більшості підприємств єдиним джерелом інвестування – є зовнішні інвестиції, динаміка обсягу яких значною мірою залежить від стану інвестиційного клімату в країні, тобто сукупності політичних, економічних, соціальних та правових умов, які сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та іноземних інвесторів.

В підсумку ми маємо, що при усіх своїх перевагах, в Україні, метод прискореної амортизації, на даний час, без шкоди для себе, може застосовувати незначна кількість підприємств.

РОЗДІЛ 3

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ЩОДО ВИБОРУ МЕТОДУ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ

3.1 Обрання методів амортизації, що будуть використовуватися на підприємстві

Відповідно до п. 26 П(С)БО 7 підприємство може самостійно обрати один з п'яти методів нарахування амортизації. Тобто, керівництво підприємства повинно прийняти рішення - обрати одну або декілька альтернатив із можливих варіантів, яка буде максимально відповідати поставленій цілі. Як відомо, процес підготовки і прийняття рішення, включає наступні кроки:

- діагноз проблеми;
- збір інформації з проблемного питання;
- розробка альтернативних варіантів вирішення проблеми;
- оцінка альтернативних варіантів;
- вибір кращої альтернативи.

В розрізі питання, що розглядається, пропоную етапи діагностики проблеми та збору інформації, замінити етапом формування цілей. Розробка альтернативних варіантів рішення в нашому випадку не актуальна, так як дане питання чітко регламентується чинним законодавством України. Оцінка альтернативних варіантів є саме тим етапом, який вимагає проведення розрахунків і дозволить обрати метод або методи нарахування амортизації, які в повній мірі будуть відповідати поставленій цілі.

Обираємо вихідні дані.

1. Планується створення приватного підприємства по ремонту і обслуговуванню легкових автомобілів.
2. Перелік основних засобів:

- капітальна споруда для розміщення адміністративного приміщення, виробничих приміщень, сховищ – 1 одиниця – первісна вартість 2 млн.грн. – 3-я група основних фондів;

- автомобільний транспорт 4 одиниці – первісна вартість 4 млн.грн. - 5-та група основних фондів;

- автоматизовані стенди для діагностики та пошуку несправностей, включаючи програмне забезпечення, 2 комплекти - первісна вартість 4 млн.грн. - 4-та група основних фондів;

- інструменти, прилади, інвентар, меблі – первісна вартість 0,5 млн.грн. - 6-та група основних фондів.

3. Вибір методів амортизації:

- для всіх вище перелічених груп ОФ можна застосовувати прямолінійний метод;

- для груп 3, 4, 5 – можливе застосування прискорених методів.

4. Визначення терміну корисного використання - обираємо мінімальні строки корисного використання, встановлені для груп основних фондів:

- група 3: споруди – 15 років;

- група 4: електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми – 2 роки;

- група 5: транспортні засоби – 5 років;

- група 6: інструменти, прилади, інвентар, меблі – 4 роки.

5. Облік основних засобів ведеться:

- група 3 - по їх сукупній вартості, або пооб'єктне, у випадку застосування прискореної амортизації;

- групи 4, 5, 6 - по сукупній вартості.

6. Визначення ліквідаційної вартості: (визначається самостійно) встановимо 20% від первинної вартості для споруди і автотранспорту, 5% - для інших ОЗ:

- споруда – 0,4 млн.грн.;
- автомобільний транспорт – 0,8 млн.грн.;
- автоматизовані стенди – 0,2 млн.грн.;
- інструмент – 0,025 млн.грн.

7. Проведемо розрахунок амортизації:

- всі групи ОФ за прямолінійним методом;
- група 6 прямолінійним методом, групи 3,4,5 – з використанням прискорених методів амортизації.

Після того, як ми визначили основні питання, переходимо до порівняльного аналізу двох методів амортизації та прийняття рішення щодо найефективнішого методу для підприємства.

3.2 Проведення розрахунку амортизації усіх груп за прямолінійним методом

Проведемо розрахунок амортизації для кожної з вищезазначених груп. У табл. 3.1 визначимо основні дані для капітальних споруд.

Таблиця 3.1

Вихідні дані для капітальних споруд

Об'єкт	Група ОФ	Термін корисного використання, років	Первісна вартість, млн. грн	Ліквідаційна вартість, млн. грн
Капітальна споруда	3	15	2	0,4

Джерело: складено автором на основі [31].

Визначаємо значення річної норми амортизації (РНА):

$$РНА = 100\% : n, \quad (3.1)$$

де: n - термін корисного використання об'єкта амортизації.

$$РНА = 100\% : 15 = 6,6\%$$

Визначаємо значення річної суми амортизації (РСА):

$$PСА = АВ \times РНА \quad (3.2)$$

де: АВ - вартість, що амортизується, розрахована за формулою:

$$АВ = ПВ - ЛВ \quad (3.3)$$

де: ПВ - первісна вартість об'єкта, що амортизується;

ЛВ - ліквідаційна вартість об'єкта, що амортизується.

$$PСА = (2000000 - 400000) \times 6,6\% = 105600 \text{ грн.}$$

Визначаємо значення місячної суми амортизації (МСА):

$$МСА = PСА : 12 \quad (3.4)$$

$$МСА = 105600 : 12 = 8800 \text{ грн.}$$

У табл. 3.2 визначимо основні дані для автомобільного транспорту.

Таблиця 3.2

Вихідні дані для автомобільного транспорту

Об'єкт	Група ОФ	Термін корисного використання, років	Первісна вартість, млн. грн	Ліквідаційна вартість, млн. грн
Автомобільний транспорт	5	5	4	0,8

Джерело: складено автором на основі [31].

Визначаємо значення річної норми амортизації (РНА):

$$РНА = 100\% : 5 = 20\%$$

Визначаємо значення річної суми амортизації (РСА):

$$PСА = (4000000 - 800000) \times 20\% = 640000 \text{ грн.}$$

Визначаємо значення місячної суми амортизації (МСА):

$$МСА = 640000 : 12 = 53333,3 \text{ грн.}$$

У табл. 3.3 визначимо основні дані для автоматизованих стендів для діагностики та пошуку несправностей, включаючи програмне забезпечення.

Таблиця 3.3

Вихідні дані для автоматизованих стендів для діагностики та пошуку несправностей, включаючи програмне забезпечення

Об'єкт	Група ОФ	Термін корисного використання, років	Первісна вартість, млн. грн	Ліквідаційна вартість, млн. грн
Автоматизовані стенди для діагностики та пошуку несправностей, включаючи програмне забезпечення	4	2	4	0,2

Джерело: складено автором на основі [31].

Визначаємо значення річної норми амортизації (РНА):

$$РНА = 100\% : 2 = 50\%$$

Визначаємо значення річної суми амортизації (РСА):

$$РСА = (4000000 - 200000) \times 50\% = 1900000 \text{ грн.}$$

Визначаємо значення місячної суми амортизації (МСА):

$$МСА = 1900000 : 12 = 158333,3 \text{ грн.}$$

У табл. 3.4 визначимо основні дані для інструментів, приладів, інвентарю та меблів.

Таблиця 3.4

Вихідні дані для інструментів, приладів, інвентарю та меблів.

Об'єкт	Група ОФ	Термін корисного використання, років	Первісна вартість, млн. грн	Ліквідаційна вартість, млн. грн
Інструменти, прилади, інвентар, меблі	6	4	0,5	0,025

Джерело: складено автором на основі [31].

Визначаємо значення річної норми амортизації (РНА):

$$РНА = 100\% : 4 = 25\%$$

Визначаємо значення річної суми амортизації (РСА):

$$РСА = (500000 - 25000) \times 25\% = 118750 \text{ грн.}$$

Визначаємо значення місячної суми амортизації (МСА):

$$МСА = 118750 : 12 = 9895,8 \text{ грн.}$$

У розділі було розраховано амортизацію для всіх груп ОФ за прямолінійним методом. Ці дані будуть використані для порівняльного аналізу і визначення оптимального методу нарахування амортизації.

3.3 Проведення розрахунку амортизації з використання кумулятивного методу

Проведемо розрахунок амортизації для тих само груп, використовуючи кумулятивний метод. У таблиці 3.5 визначимо основні дані для капітальних споруд.

Таблиця 3.5

Вихідні дані для капітальних споруд

Об'єкт	Група ОФ	Термін корисного використання, років	Первісна вартість, млн. грн
Капітальна споруда	3	15	2

Джерело: складено автором на основі [31].

Розраховуємо кумулятивний коефіцієнт (це і є РНА):

$$K_k = n_{\text{зал}} : n_{\text{сум}} \quad (3.5)$$

де: - K_k - кумулятивний коефіцієнт;

- $n_{\text{зал}}$ - кількість років, які залишаються до кінця терміну корисного використання об'єкта амортизації;

- $n_{\text{сум}}$ - сума кількості років корисного використання об'єкта амортизації.

У табличній формі (табл.3.6) розрахуємо кумулятивний коефіцієнт.

Таблиця 3.6

Розрахунок кумулятивного коефіцієнту для капітальних споруд.

$n_{\text{сум}} =$ $1+2+3+4+5+6+7$ $+8+9+10+11+12=$ $=120$ $K_k \text{ за роками} =$	1-й рік	$15 : 120 = 0,125$
	2-й рік	$14 : 120 = 0,116$
	3-й рік	$13 : 120 = 0,108$
	4-й рік	$12 : 120 = 0,1$
	5-й рік	$11 : 120 = 0,091$
	6-й рік	$10 : 120 = 0,083$
	7-й рік	$9 : 120 = 0,075$
	8-й рік	$8 : 120 = 0,066$
	9-й рік	$7 : 120 = 0,058$
	10-й рік	$6 : 120 = 0,05$
	11-й рік	$5 : 120 = 0,041$
	12-й рік	$4 : 120 = 0,033$
	13-й рік	$3 : 120 = 0,025$
	14-й рік	$2 : 120 = 0,016$
	15-й рік	$1 : 120 = 0,008$

Джерело: складено автором на основі [24, с.205-206; 31; 33].

Визначаємо значення річної суми амортизації (РСА):

$$РСА = АВ \times K_k \quad (3.6)$$

де: AB - вартість, що амортизується.

У табличній формі (табл.3.7) визначимо річні (РСА) та місячні (МСА) суми амортизації за роками.

Таблиця 3.7

Визначення річної та місячної суми амортизації за роками для капітальних споруд.

Роки	Вартість, що амортизується, грн	Річна сума амортизації, грн	Місячна сума амортизації, грн
1	2	3	4
1-й рік	2000000	250000	20833,3
2-й рік	2000000	232000	19333,3
3-й рік	2000000	216000	18000,0

Продовження табл. 3.7

1	2	3	4
4-й рік	2000000	200000	16666,6
5-й рік	2000000	182000	15166,6
6-й рік	2000000	166000	13833,3
7-й рік	2000000	150000	12500,0
8-й рік	2000000	132000	11000,0
9-й рік	2000000	116000	9666,6
10-й рік	2000000	100000	8333,3
11-й рік	2000000	82000	6833,3
12-й рік	2000000	66000	5500,0
13-й рік	2000000	50000	4166,6
14-й рік	2000000	32000	2666,6
15-й рік	2000000	16000	1333,3

Джерело: складено автором на основі [24, с.205-206; 31; 33].

У таблиці 3.8 визначимо основні дані для автомобільного транспорту.

Таблиця 3.8

Вихідні дані для автомобільного транспорту.

Об'єкт	Група ОФ	Термін корисного використання, років	Первісна вартість, млн. грн
Автомобільний транспорт	5	5	4

Джерело: складено автором на основі [31].

У табл.3.9 розрахуємо кумулятивний коефіцієнт.

Таблиця 3.9

Розрахунок кумулятивного коефіцієнту для автомобільного транспорту

$n_{\text{сум}} = 1+2+3+4+5 = 15$ K_k за роками =	1-й рік	$5 : 15 = 0,333$
	2-й рік	$4 : 15 = 0,266$
	3-й рік	$3 : 15 = 0,2$
	4-й рік	$2 : 15 = 0,133$
	5-й рік	$1 : 15 = 0,066$

Джерело: складено автором на основі [24, с.205-206; 31; 33].

У табличній формі (табл.3.10) визначимо річні (РСА) та місячні (МСА) суми амортизації за роками.

Таблиця 3.10

Визначення річної та місячної суми амортизації за роками для автомобільного транспорту

Роки	Вартість, що амортизується, грн	Річна сума амортизації, грн	Місячна сума амортизації, грн
1-й рік	4000000	1332000	111000,0
2-й рік	4000000	1064000	88666,6
3-й рік	4000000	800000	66666,6
4-й рік	4000000	532000	44333,3
5-й рік	4000000	264000	22000,0

Джерело: складено автором на основі [24, с.205-206; 31; 33].

У таблиці 3.11 визначимо основні дані для автоматизованих стендів для діагностики та пошуку несправностей, включаючи програмне забезпечення.

Таблиця 3.11

Вихідні дані для автоматизованих стендів для діагностики та пошуку несправностей, включаючи програмне забезпечення

Об'єкт	Група ОФ	Термін корисного використання, років	Первісна вартість, млн. грн
Автоматизовані стенди для діагностики та пошуку несправностей, включаючи програмне забезпечення	4	2	4

Джерело: складено автором на основі [31].

У табличній формі (табл.3.12) розрахуємо кумулятивний коефіцієнт.

Таблиця 3.12

Розрахунок кумулятивного коефіцієнту для автоматизованих стендів для діагностики та пошуку несправностей

$n_{\text{сум}} = 1+2 = 3$	1-й рік	$2 : 3 = 0,666$
K_x за роками =	2-й рік	$1 : 3 = 0,333$

Джерело: складено автором на основі [24, с.205-206; 31; 33].

У табличній формі (табл.3.13) визначимо річні (РСА) та місячні (МСА) суми амортизації за роками.

Таблиця 3.13

Визначення річної та місячної суми амортизації за роками для автоматизованих стендів для діагностики та пошуку несправностей, включаючи програмне забезпечення

Роки	Вартість, що амортизується, грн	Річна сума амортизації, грн	Місячна сума амортизації, грн
1-й рік	4000000	2664000	222000,0
2-й рік	4000000	1332000	111000,0

Джерело: складено автором на основі [24, с.205-206; 31; 33].

Для об'єктів ОФ, які належать до 6-ї групи, використання прискорених методів амортизації не передбачено, отже, як і в варіанті № 1, використовуємо прямолінійний метод.

У табл. 3.14 визначимо основні дані для інструментів, приладів, інвентарю та меблів.

Таблиця 3.14

Вихідні дані для інструментів, приладів, інвентарю та меблів

Об'єкт	Група ОФ	Термін корисного використання, років	Первісна вартість, млн. грн	Ліквідаційна вартість, млн. грн
Інструменти, прилади, інвентар, меблі	6	4	0,5	0,025

Джерело: складено автором на основі [31].

Визначаємо значення річної норми амортизації (РНА):

$$РНА = 100\% : 4 = 25\%$$

Визначаємо значення річної суми амортизації (РСА):

$$РСА = (500000 - 25000) \times 25\% = 118750 \text{ грн.}$$

Визначаємо значення місячної суми амортизації (МСА):

$$МСА = 118750 : 12 = 9895,8 \text{ грн.}$$

Порівняльна характеристика двох варіантів розрахунку амортизаційних відрахувань наведені в табл. 3.15. В даному випадку ми допускаємо певне припущення, а саме, даємо розрахунок РНА по

максимальному терміну корисного використання 3-ї групи ОФ (15 років). Фактично, решта ОЗ будуть оновлюватися (модернізуватися) значно частіше, що вплине на конкретні показники, але суттєво не змінить загальної картини.

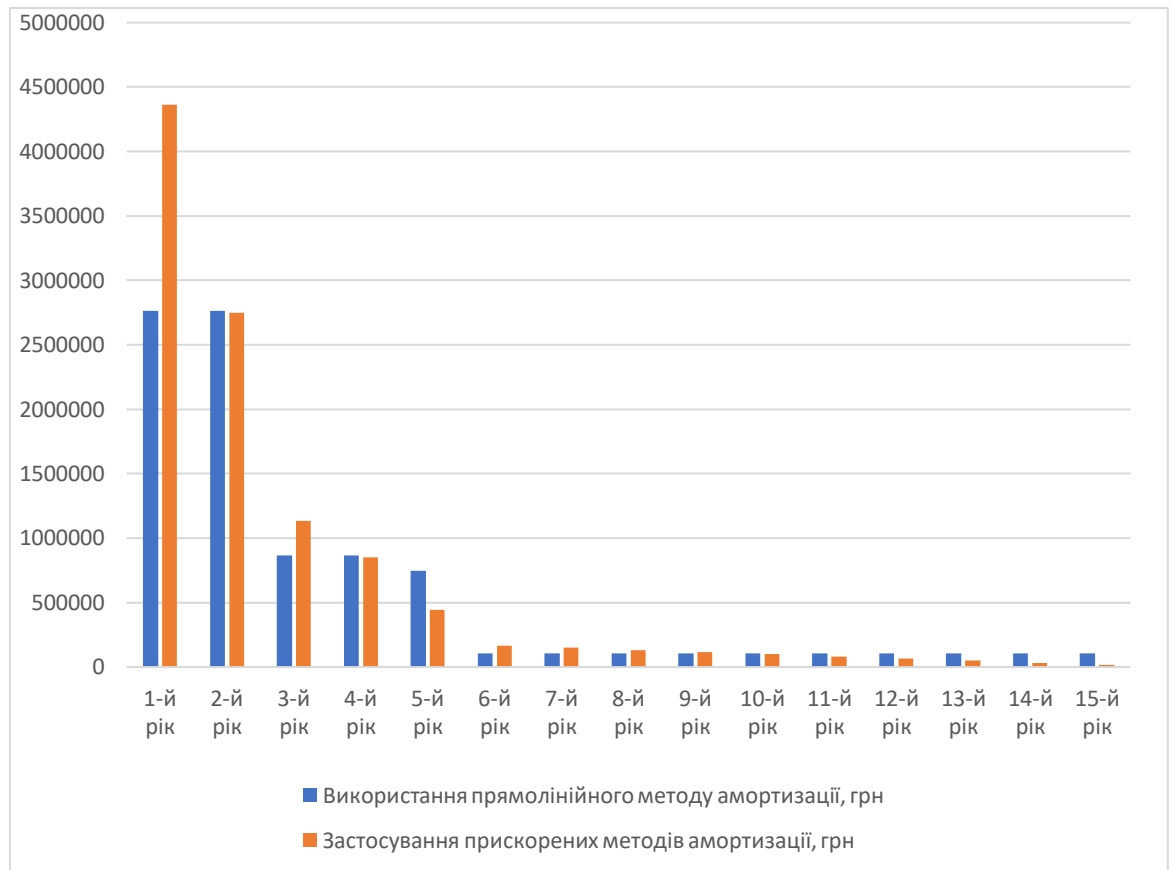
Таблиця 3.15

Порівняльна характеристика розрахунку амортизаційних відрахувань при використанні прямолінійного методу амортизації та при застосуванні прискорених методів амортизації

Роки	Використання прямолінійного методу амортизації, грн	Застосування прискорених методів амортизації, грн
1	2	3
1-й рік	2764350	4364750
2-й рік	2764350	2746750
3-й рік	864350	1134750
4-й рік	864350	850750
5-й рік	745600	446000
6-й рік	105600	166000
7-й рік	105600	150000
8-й рік	105600	132000
9-й рік	105600	116000
10-й рік	105600	100000
11-й рік	105600	82000
12-й рік	105600	66000
13-й рік	105600	50000
14-й рік	105600	32000
15-й рік	105600	16000

Джерело: складено автором на основі [24, с.205-206; 31; 33].

Для кращого сприйняття, перенесемо табличні дані на діаграму (рис 3.1).

Рис. 3.1 Порівняльна характеристика розрахунку амортизаційних відрахувань при використанні прямолінійного методу амортизації та при застосуванні прискорених методів амортизації

Джерело: складено автором на основі [24, с.205-206; 31; 33].

Як зазначалося раніше, використання прискорених методів амортизації, сприймається як певне зниження податкового навантаження.

Це виходить з формули розрахунку оподаткованого прибутку, який дорівнює:

$$П_{оп} = ВД - ВВ - А \quad (3.7)$$

де - ВД – валовий дохід

- ВВ – валові витрати

- А – амортизаційні відрахування.

Фактичний розрахунок показав, що дійсно перший рік дана форма розрахунку спрацювала. В подальшому, використання прискорених методів амортизації, бажаних результатів не дало.

В деякій мірі це пов'язано з недоліками при формуванні вихідних даних (встановлення терміну корисного використання, ліквідаційної вартості).

Після проведення коректив вихідних даних, ми отримаємо прогнозований результат, а саме - зменшення оподаткованого прибутку (зменшення податкового навантаження) в перші роки використання ОЗ.

ВИСНОВКИ

У роботі було розглянуто питання амортизаційної політики, як однієї зі складових економічного росту України. Проведено аналіз чинного законодавства України стосовно питань формування амортизаційної політики, виявлено особливості амортизації та ключові проблеми формування амортизаційної політики на підприємствах України. Розглянуто порядок нарахування амортизації, ті засоби, що амортизації не підлягають, а також мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів. Вивчено п'ять методів, із застосуванням яких підприємство може нараховувати амортизацію: прямолінійний метод нарахування амортизації, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод, виробничий метод. Визначено переваги й недоліки кожного з методів, а також ситуації, в яких доцільно застосовувати кожен із методів.

Досліджено науково-методичні підходи до формування ефективної амортизаційної політики як на макро-, так і на мікрорівні в контексті фінансового забезпечення відтворення основних засобів.

Досліджено досвід розвинених країн щодо впровадження політики прискореної амортизації. На сьогоднішній день метод прискореної амортизації використовується практично в усіх західних країнах. Широке застосування прискореної амортизації, веде до завищення об'ємів амортизаційних відрахувань в порівнянні з фактичним зносом майна. Це дозволяє активізувати стимулюючий потенціал податку на прибуток, оскільки збільшення амортизаційних відрахувань веде до зниження податкових платежів і збільшення власних фінансових ресурсів.

Розглянуто проблеми запровадження політики прискореної амортизації в Україні. Порівняльний аналіз вказує на те, що завищення норм амортизації, у порівнянні з заниженням, має більше переваг.

Зроблено висновок, що переважній більшості підприємств України вкрай необхідна масова заміна старої техніки, але фактичний знос ОЗ такий, що провести їх модернізацію використовуючи власні ресурси не можливо. Метод прискореної амортизації доцільний для нововведених основних засобів. Значний знос ОЗ не дозволить сформувати достатній внутрішній інвестиційний ресурс, а значить для більшості підприємств єдиним джерелом інвестування – є зовнішні інвестиції, надходження яких можливе лише за умови створення сприятливого інвестиційного клімату в країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безуглий А. Про вилучення амортизаційних відрахувань підприємств. *Економіка України*. 2001. №9. С.14-16.
2. Білик І.А. Актуальні проблеми вибору амортизаційної політики підприємства. *Вісник Технологічного університету Поділля*. 2003. С. 7-9.
3. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. пос. Київ: Атіка, 2002. 301 с.
4. Виговська Н.Г. Удосконалення обліку амортизації: стан, проблеми, перспективи. К.: КНТЕУ, 1999. С. 10.
5. Бондар М.І., Бабіч В.В. Амортизація необоротних активів: облік та оподаткування. *Вісник Житомирського ДТУ*, 2011. С. 11-12.
6. Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навч. посібник. Житомир: Рута, 2003. 306 с.
7. Веренич О. Облік надходження основних засобів: це необхідно знати. *Все про бухгалтерський облік* №86. 15 вересня 1999, С. 16-17.
8. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами. «Екаунтинг», 2000. 214 с.
9. Губачова О. Обираємо метод нарахування амортизації основних засобів. *Економіка України* № 11, 2000. С. 42–47.
10. Дугієнко Н.О. Амортизаційна політика: шляхи її формування в Україні. *Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць*. Випуск 195: В 4 т. Том 4. Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. С. 12-14.
11. Дугієнко Н.О. Амортизаційна політика як метод державної підтримки науково-технічного прогресу в перехідній економіці. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна*. Випуск 56. Донецьк, ДонНТУ, 2003. С. 19-20.
12. Єфименко Т.І. Основні напрями трансформації податкової системи в Україні. *Фінанси України*. 2007. №9. С. 28-35.

13. Закон України № 1117-IX від 17.12.2020 Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text>

14. Ілляшенко Т.О., Лівацька Т.М. Знос, як джерело оновлення, формування та функціонування основного капіталу та шлях його покращення. *Вісник СумДУ. «Серія: Економіка»*. 2007. №1. С. 11-12.

15. Карасевич І. В., Шутюк Н.В. Проблемні питання обліку та нарахування амортизації основних засобів в сучасних умовах господарювання. *Наука й економіка*. 2013. Вип. 2. С. 71-74. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Nie_2013_2_15.pdf.

16. Концепція реформування податкової системи України. Проект. *Урядовий кур'єр*. 2005. № 187. 4 жовтня. С. 11-12.

17. Короткевич О. Основне протиріччя державної амортизаційної політики та шляхи подолання. *Економіст*. №3. Лях Л., 2000. С. 18-21.

18. Лойко В.В., Макаровська Т.П. Економіка підприємства: навч. посібн. К.: КНУТД, 2015. 289 с.

19. Майстренко О. Реформування податкової системи України як спосіб вирішення податкових колізій. *Право України*. 2006. №2. С.40-43.

20. Масюченко Є.А. Податкові пільги як інструмент податкового регулювання. *Культура народів Причорномор'я*. № 266, 2014. С.10-13.

21. Небава М. І., Адлер О. О., Лесько О. Й. Економіка та організація виробничої діяльності підприємства. Ч.1. Економіка підприємства: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2011. 221 с.

22. Небава М. І., Адлер О. О., Лесько О. Й. Економіка та організація виробничої діяльності підприємства. Ч.2. Організація виробництва: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2011. 235 с.

23. Новосельська Л.І., Козанкевич В.А. Переваги та недоліки Податкового кодексу України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.5. URL:http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlту/21_5/269Now.pdf

24. Новицька С.С., Потапова-Сінько Н.Ю. Сутність амортизаційної політики і її вплив на ефективність роботи підприємства. Навчально-методичний посібник для студентів економічних спеціальностей. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова. 2006. 339 с.

25. Овод Л.В. Сутність амортизаційної політики та її складові елементи. *Вісник Технологічного університету Поділля*. 2003. № 5, Ч. 2, Т. 1. С. 64-68.

26. Олійник Т.І. Метод прискореної амортизації – джерело відновлення основних засобів аграрного виробництва. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу* № 2(14), 2011. С.10-15.

27. Орлов П., Орлов С. Прискорена амортизація і прискорене спрацювання основних фондів. *Економіка України*. 1999. № 7. С. 7-9.

28. Пашнюк Л.О. Джерела фінансових ресурсів оновлення основних фондів промисловості та напрями їх вдосконалення. *Вісник КНУ*, 2013. С. 18-19.

29. Петренко К. В., Скоробогатова Н. Є. Економіка і організація виробництва: навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра за технічними та інженерними спеціальностями. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 278 с.

30. Петрович Й.М., Будіщева І. О., Устінова І. Г. та ін. Економіка виробничого підприємства : навч. посіб. за ред. Й. М. Петровича. 2-ге видання, перер. і доп. К.: Т-во «Знання» КОО. 2001. 297 с.

31. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями. URL: <http://sfs.gov.ua/nk/>

32. Поддєрьогін А. М., керівник авт. кол. і наук. ред. проф. *Фінанси підприємств: Підручник.. 3-тє вид., перероб. та доп.* К.: КНЕУ, 2000. 355 с.
33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №7 «Основні засоби»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. №290 зі змінами та доповненнями. URL: <https://online.dtkk.ua/Book/%C2%AB%D0%94%D0%9A%C2%BB%20%E2%84%9602-03.epub/navPoint-171>
34. Серебрянський Д.М. Інвестиційний потенціал податкової амортизаційної моделі в Україні: проблеми та шляхи вирішення. *Фінансова система України. Збірник наукових праць*, №8 ч.1. 2006. С. 29-31.
35. Сідун В. А., Пономарьова Ю. В. *Економіка підприємства* : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 316 с.
36. Тимошенко О.В. Світовий досвід прибуткового оподаткування населення. *Наукові праці НДФІ*. 2004. №1-2. С. 51.
37. Харченко Н. В. Амортизація основних засобів підприємства як фактор раціоналізації оподаткування. *Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя. Ефективна економіка*. 2016. № 6. С. 6-9.
38. Швабій К.І., Серебрянський Д.М. Інвестиційні стимули в механізмі оподаткування прибутку підприємств в Україні. *Економіка України*, №7, 2007. С.15-17.
39. Шевчук В.О., Римарська Р.Ю. Уніфікація податкових систем країн Європейського Союзу як критерій поглиблення інтеграції. *Фінанси України*. 2007. №12. С. 15-19.
40. Ярошенко Ф.О., Андрущенко В.Л., Мельник П.В. *Історія оподаткування: навчальний посібник*. Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2004. 314 с.

Додатки

Особливості методів нарахування амортизації

Прямолінійний метод нарахування амортизації	
1	2
Суть методу	Річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на очікуваний період використання об'єкта основних засобів
Порядок нарахування	$A_p = \frac{B_a}{T_b}$ <p>де: - A_p – сума амортизації (річна); - B_a – вартість, що амортизується; - T_b – строк корисного використання.</p> $A_m = \frac{A_p}{12}$ <p>де: - A_m – сума амортизації (місячна)</p>
Переваги / Недоліки	<p>Перевагами цього методу є його простота та можливість легкого коригування нормативів.</p> <p>Найбільш доцільним є застосування цього методу для пасивної частини основних засобів, таких, як будівлі, споруди, меблі тощо; на підприємствах культури – для амортизації інвентарного майна.</p> <p>Недоліком цього методу є те, що він не враховує моральний знос, розходження у використанні виробничої потужності основних засобів у різні роки їхньої експлуатації і необхідність збільшення витрат на ремонт в останні роки служби.</p>
Метод зменшення залишкової вартості	
Суть методу	Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітної періоду або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість. Застосування методу передбачає використання фіксованої

Продовження Додатку А

1	2
	(у відсотках) норми річної амортизації. Метод засновано на припущенні, що новий об'єкт основних засобів дасть найбільшу віддачу в перший рік експлуатації. Потім його віддача з року в рік зменшується. Отже в перший рік експлуатації об'єкта буде отримано більше економічних прибутків, ніж у кожному наступному.
Порядок нарахування	$A_p = B_v \times HA_p$ <p>де: - B_v – первісна вартість на дату початку нарахування амортизації; - HA_p – річна норма амортизації.</p> $HA_p = \left(1 - \sqrt[n]{\frac{B_l}{B_v}}\right) \times 100\%$ <p>де: - B_l – ліквідаційна вартість об'єкта</p>
Переваги / Недоліки	При застосуванні методу сума амортизації нараховується нерівномірно, також нерівномірно накопичується сума зносу і зменшується залишкова вартість. В останньому році експлуатації об'єкта залишкова вартість наближається до ліквідаційної вартості.
Метод прискореного зменшення залишкової вартості	
Суть методу	Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітної року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації і річної норми амортизації, яка обчислюється виходячи з терміну корисного використання об'єкта і подвоюється. Очікувана ліквідаційна вартість не враховується при розрахунку річної норми амортизації. Тому в останній рік експлуатації об'єкта річну суму амортизації слід розрахувати не за формулою, а як різницю між залишковою вартістю об'єкта на початок року і його ліквідаційною вартістю.
Порядок нарахування	$A_p = B_v \times HA_p$ <p>де: - B_v – первісна вартість на дату початку нарахування амортизації; - HA_p – річна норма амортизації.</p>

Продовження Додатку А

1	2
	$NA_p = \frac{100}{T_b} \times 2$ <p>де: - T_b – строк корисного використання.</p>
<p>Переваги / Недоліки</p>	<p>Застосування методу прискореного зменшення залишкової вартості найбільш економічно виправдане стосовно основних засобів, які швидко морально застарівають. При використанні цього методу амортизаційні відрахування досить високі в перші роки експлуатації, коли об'єкт основних засобів експлуатується найбільш інтенсивно, але з часом вони знижуються. Значна частина вартості основних засобів буде амортизуватися вже в перші роки експлуатації об'єкта.</p>
Кумулятивний метод	
<p>Суть методу</p>	<p>Річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання.</p> <p>Найбільша частка амортизаційних відрахувань припадає на перші роки експлуатації, оскільки деякі види об'єктів основних засобів (машини, механізми, верстати) працюють ефективніше саме в перші роки експлуатації, бо їх виробнича потужність у цей час є найвищою. Це означає, що в перші роки експлуатації вони більше зношуються порівняно з наступними, отже і потребують більшої суми амортизаційних відрахувань. В свою чергу, витрати на ремонт і експлуатацію таких основних засобів, як правило, більші в кінці терміну служби.</p>
<p>Порядок нарахування</p>	$K_{\text{кум}} = \frac{P_{\text{кін}}}{\sum P}$ <p>де: - $K_{\text{кум}}$ – кумулятивний коефіцієнт; - $P_{\text{кін}}$ – кількість років, що залишається до кінця очікуваного строку служби об'єкта;</p>

Продовження Додатку А

1	2
Порядок нарахування	<p>- $\sum P$ – сума років строку корисного використання об'єкта.</p> $A_p = K_{\text{кум}} \times B_a$ <p>де: - B_a – вартість, що амортизується.</p>
Переваги / Недоліки	Цей метод сприяє рівномірному розподілу корисності протягом всього терміну експлуатації.
Виробничий метод	
Суть методу	<p>Місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції, який підприємство очікує виробити з використанням об'єкта основних засобів. Метод змушує керівництво підприємства максимально експлуатувати виробничі об'єкти, оскільки їх зношення прямо залежить від фізичних одиниць роботи або використання.</p>
Порядок нарахування	$A_m = V_{\text{міс}} \times BC_a$ <p>де: - $V_{\text{міс}}$ – фактичний місячний обсяг продукції;</p> <p>- BC_a – виробнича ставка амортизації.</p> $BC_a = \frac{B_a}{V_{\text{заг}}}$ <p>де: - $V_{\text{заг}}$ – загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство передбачає виконати, використовуючи об'єкт.</p>
Переваги / Недоліки	<p>Метод є ефективним тоді, коли виробничу віддачу об'єкта основних засобів можна більш-менш точно визначити. Метод є ефективним для використання у галузях економіки, де основним видом діяльності є виготовлення окремих видів продукції і, можливо здійснити розподіл обсягу виробленої продукції на кожний окремий об'єкт основних засобів. При використанні цього методу слід враховувати, що відповідно до п. 26 П(С)БО 7 використання мінімально допустимих строків, встановлених ПКУ не дозволяється.</p>